

21. janúar 2016

Hvað segja kommóður og hamborgarar um raungengi krónunnar?

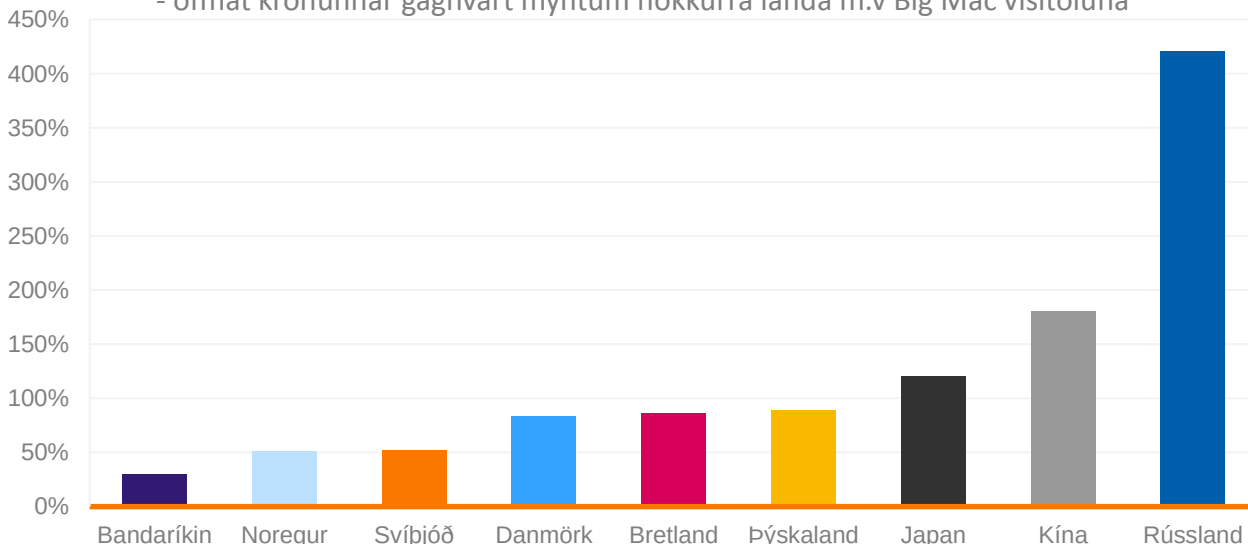
Flestir landsmenn eru vel kunnugir nafngengi krónunnar, þ.e. hversu margar íslenskar krónur það kostar að kaupa eina einingu af erlendum gjaldeyri. Raungengi krónunnar er hugtak sem ber ekki jafn oft á góma í samfélagsumræðunni, en er þó ekki síður mikilvægt. Hér á landi er viðtekin venja er að skilgreina raungengi sem verðþróun í heimalandinu samanborið við verðþróun erlendis, mælt í sama gjaldmiðli. Styrking raungengis felur þannig í sér að kaupmáttur Íslendinga erlendis eykst en samkeppnishæfni útflutningsgreina veikist á sama tíma.

Hægt er að meta raungengi á milli tveggja myntsvæða með því að bera saman hvað einsleit vara kostar á báðum stöðum eftir að leiðrétt hefur verið fyrir nafngengi gjaldmiðlanna. Þessi einfalda hugmynd er undirstaðan að svokallaðri Big Mac vísitölu sem breska vikublaðið The Economist birtir og Greiningardeild hefur [áður fjallað um](#). Í stuttu máli þá byggir vísitalan á lögmálinu um eitt verð; þar sem Big Mac hamborgarinn er einsleit vara ætti hann að kosta það sama hvar sem er í heiminum. Ef þetta lögmál heldur ekki er lítið svo á að gjaldmiðlarnir séu rangt skráðir gagnvart hvor öðrum. Þetta er vitaskuld mikil einföldun á raunveruleikanum þar sem ekki er tekið tillit til flutningskostnaðar, viðskiptakostnaðar, viðskiptahindrana og sérkenna hvers svæðis, svo lítið eitt sé nefnt, en engu að síður áhugaverð æfing.

Eins og flestum er kunnugt um er McDonalds ekki á Ísland og er því Heimsborgari Metro notaður til viðmiðunar. Líkt og sjá má á myndinni hér að neðan mælist krónan of sterk gagnvart gjaldmiðlum helstu viðskiptalanda Íslands ef miðað er við hamborgaraverð¹. Þannig er krónan ofmetin um til dæmis 30% gagnvart dollar og 80% gagnvart evru.

Hvernig er krónan skráð?

- ofmat krónunnar gagnvart myntum nokkurra landa m.v Big Mac vísitöluna



Heimildir: The Economist, Seðlabanki Íslands og Greiningardeild Arion banka

Það verður að viðurkennast að það er nokkuð ósanngjarnt að mæla raungengi íslensku krónunnar út frá hamborgaraverði í ljósi hárra innflutningstolla sem þrýsta upp matvöruverði hér á landi. Nær væri að nota vörur sem hafa lægri álögur og eru fullkomlega samanburðarhæfar á milli landa. Í þeim tilgangi valdi Greiningardeild fimm vörur sem allar eiga það sameiginlegt að vera nákvæmlega eins sama hvar í heiminum neytandinn er staddur, eru framleiddar og seldar af sömu vöruheðjum í öllum löndum (t.d. er eingöngu tekið

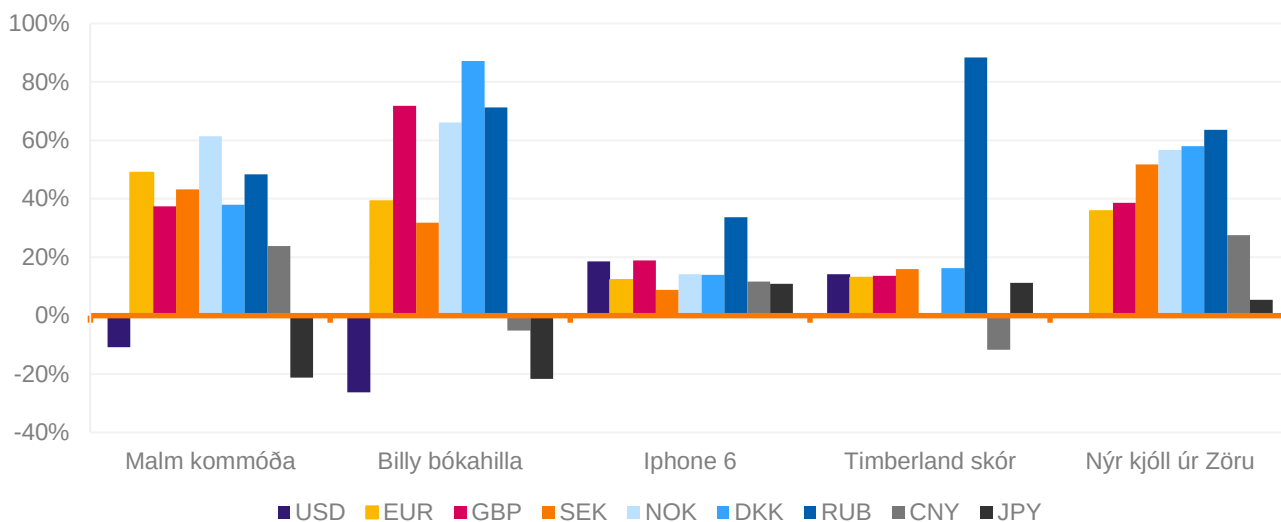
¹ Búið er að taka tillit til virðisaukaskatts.

verð á Iphone síma í Apple búð en ekki almennum símabúðum) og þær falla ekki í sama gjaldskrárflokk og matvæli– að minnsta kosti ekki á Íslandi. Þá er einnig búið að taka tillit til virðisaukaskatts.

Niðurstaða hinnar óformlegu kaupmáttarkönnunar ber að líta á myndinni hér að neðan. Óháð því á hvaða vöru er litið er íslenska krónan í flestum tilfellum ofmetin gagnvart galdmiðlunum í úrtakinu. Þessi niðurstaða er sér í lagi áberandi gagnvart rússnesku rúblunni, en hafa verður í huga að rúblan hefur verið í frjálsu falli frá því í byrjun árs 2015 þegar rússneski seðlabankinn dró úr inngripum sínum. Ef litið er á meðaltalið yfir vörulínuna fyrir hvern gjaldmiðil (að hamborgaraverði undanskildu) kemur í ljós að krónan er á réttu róli gagnvart bandaríkjadal og japanska jeninu en töluvert ofmetin gagnvart öðrum gjaldmiðlum, einkum rúblunni, norsku krónunni og dönsku krónunni.

Hvernig er krónan skráð?

- of/vanmat krónunnar gagnvart myndum nokkurra landa m.v. ýmsan varning

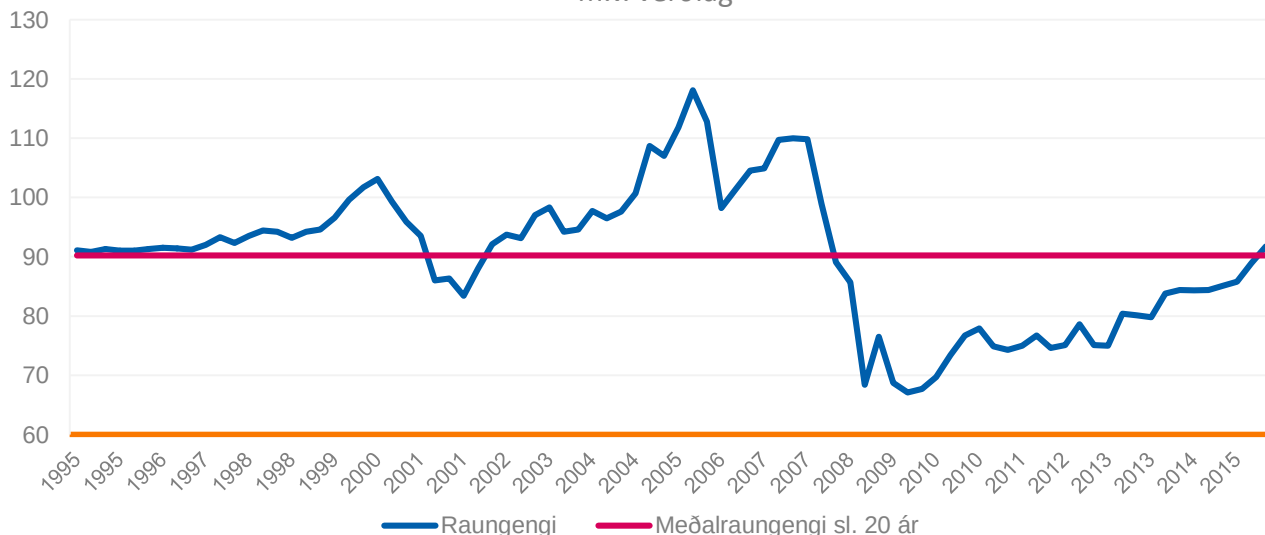


Heimildir: Seðlabanki Íslands og Greiningardeild Arion banka

Þrátt fyrir að ofangreind könnun sé bæði óformleg og óvísindaleg eru niðurstöður hennar áhugaverðar þegar þær eru settar í samhengi við raunverulega þróun raungengis að undanfögnu. Raungengi íslensku krónunnar styrktist töluvert á síðasta ári og var það að meðaltali 4% sterkara en ári áður. Við lok árs 2015 var svo komið að raungengið fór yfir meðaltal sl. 20 ára, í fyrsta skipti síðan í ársbyrjun 2008. Ef fer sem á horfir, að verðbólga hér landi haldist meiri en að meðaltali í okkar helstu viðskiptalöndum, eða ef krónan styrkist enn frekar gæti svo farið að raungengið styrkist umfram það sem er heppilegt til að viðhalda viðskiptaafgangi við útlönd. Þegar öllu er á botninn hvolft þá er raunin sú, og þetta er lexía sem Íslendingar ættu að vera kunnir eftir viðvarandi viðskiptahalla og sterkt raungengi á árunum fyrir fall fjármálakerfisins, að þegar raungengið er of sterkt skapast þrýstingur á veikingu gjaldmiðilsins. Hvort að veiking muni koma fram sökum þess að landsmenn rjúki upp til handa og fóta og skipti krónunum sínum fyrir aðra gjaldmiðla í þeim tilgangi að kaupa ódýrari kommóður, síma eða skó verður ekki lagt mat á hér.

Raungengi íslensku krónunnar

- m.v. verðlag



Greiningardeild Arion banka

Anna Hrefna Ingimundardóttir
anna.ingimundardottir@arionbanki.is

Hrafn Steinarsson
hrafn.steinarsson@arionbanki.is

Forstöðumaður

Stefán Broddi Guðjónsson
stefan.gudjonsson@arionbanki.is

Erna Björg Sverrisdóttir
erna.sverrisdottir@arionbanki.is

Konráð S. Guðjónsson
konrad.gudjonsson@arionbanki.is

Elvar Ingi Möller
elvar.moller@arionbanki.is

[Hér má finna fyrirvara](#)